

Koulun ja kirkon yhteistyö Puijon seurakunnan alueella

Puijon seurakunta tekee monipuolista yhteistyötä alueellaan sijaitsevien koulujen kanssa. Kuten kaikkialla Suomessa, koulujen ja Puijon seurakunnan yhteistyö perustuu yhteiselle kasvatustehtävälle. Tahoillaan koulu ja kirkko tukevat lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvää elämää. Jaetut perusarvot mahdollistavat koulut ja kirkon yhteistyön.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan perusopetuksen arvopohjana ovat:

- *Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen*
- *Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia*
- *Kulttuurisen moninaisuuden näkeminen rikkautena*
- *Kestävän elämäntavan välttämättömyys*

Kaikki nämä ovat myös kristinuskon perusarvoja. Ihminen Jumalan kuvana, lähimmäisenrakkaus ja vastuu luomakunnasta ovat kirkon ilmaisia samoille asioille.

Kirkon kasvatustyö pohjautuu Meidän kirkko - kasvamme yhdessä -linjaukseen 2015. Sen mukaan kirkon kasvatusta:

- *Perustuu kasteeseen*
- *Lähtee kokonaisvaltaisesta ihmisenäkemyksestä*
- *Suuntautuu tulevaan luomalla toivoa ja rohkaisemalla elämään*
- *Tukee jokaisen osallisuutta ja osallistumista*
- *Rakentaa ihmisarvoa ja turvallisuutta*
- *Tukee kasvua elämänkaaren eri vaiheissa*

Erityisesti seurakuntamme tukee koulujen arvokasvatusta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) arvokasvatuksesta kerrotaan seuraavasti:

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti.

Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäytäntöihin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.¹

¹ http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus

Koulun ja kirkon tehtävä

Koulujen tehtävänä on tarjota oppilaille voimassa olevaan opetussuunnitelmaan pohjautuva monipuolinen yleissivistys, joka antaa aineksia myös maailmankatsomukselliseen pohdintaan.

Kirkko tukee jäsentensä kristittynä elämistä ja pitää yleisesti esillä edellä kuvattua kristillistä arvomaailmaa.

Seurakunnan työntekijät toimivat kouluissa kutsuttuina yhteistyökumppaneina. Kaikissa koulujen ja seurakunnan järjestämissä yhteisissä tilaisuuksissa toimitaan koulujen arvojen ja opetussuunnitelman mukaan.

Seurakunta tukee koulujen uskonnonopetusta sekä koulu yhteisöjen hyvinvointia

Seurakunnan ja koulujen yhteistyön tavoitteena on tukea koulujen uskonnonopetusta sekä koulu yhteisöjen hyvinvointia. Osa yhteistyöstä on suunnattu evankelis-luterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville, osa kaikille. Oppilaan huoltajat päättävät oppilaan osallistumisesta uskonnollisiin tilaisuuksiin.

Tässä sopimuksessa on määritelty Puijon seurakunnan ja alueen koulujen yhteistyön muodot.

Yhteistyötä on jaoteltu Kirkkohallituksen Neljän korin -mallin mukaisesti. Malliin voi tutustua osoitteessa www.koulujakirkko.fi

Sopimuksen päivittäminen ja käyttö

Yhteistyösopimuksen sisältö tarkistetaan vuosittain seurakunnan nuorisotyön ja koulujen seurakuntavastaavien kokouksessa, ns. yhdysopettajien kokouksessa. Puijon seurakunnan nettisivuilla www.kuopionseurakunnat.fi/puijo/kouluikaiset on päivitetty versio sopimuksesta.

I Yleissivistävä opetus / Opetussuunnitelman mukainen opetus

Ensimmäisessä korissa olevat yhteistyömuodot perustuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin ja paikalliseen opetussuunnitelmaan. Ne eivät sisällä uskonnonharjoittamista. Seurakunnan edustaja toimii oman alansa asiantuntijana sekä katsomuskasvatuksen tukijana. Pedagoginen vastuu on opettajalla, joka on läsnä kaikissa tilanteissa. Koska kyseessä on opetussuunnitelman mukainen opetus, seurakunnan työntekijä voi olla läsnä myös muilla kuin uskonnon tunneilla. Osa tässä korissa olevista yhteistyömuodoista on suunnattu evankelis-luterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville oppilaille, osa kaikille oppilaille. Osallistuminen perustuu siihen, mihin opetussuunnitelman osaan toiminta liittyy.

Yleissivistävään opetukseen kuuluvia yhteistyömuotoja ovat Puijon seurakunnan alueella:

Ilo sulle ja mulle -lähetysnäyttely 1-luokkalaisille

Ilo sulle ja mulle -lähetysnäyttely on Suomen Lähetysseuran tuottama kehitysyhteistyön oppitunti. Seurakunnan tiloihin rakennetaan safari, joka muodostuu taustakuvasta, isoista nukeista sekä maailmalta tuoduista esineistä. Taustan kuvia seuraten matkustetaan Afrikasta Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan. Esittelymatkalla tutustutaan eri maiden lasten elämään ja koulun käyntiin tarinoiden kautta. Samalla kerrotaan esineiden käyttötavoista, leikeistä ja peleistä. Ilo sulle ja mulle -näyttelyn sisältö nousee ympäristöopin opetussuunnitelmasta ja liittyy globaalikasvatukseen sekä kansainväliseen vastuuseen.

Kirkkoseikkailut 4-luokkalaisille

Kirkkoseikkailu on Puijon seurakunnan vuosittain 4-luokkalaisille järjestämä toiminnallinen oppitunti kirkon tiloissa. Seikkailussa tutustutaan kristillisen kirkon aarteisiin: kasteeseen, ehtoolliseen, rukoukseen,

Raamattuun ja musiikkiin. Pappi, nuorisotyönohjaaja tai kanttori kertovat siitä, mitä nämä aarteet kirkon itseymmärryksessä merkitsevät. Kirkkoseikkailuihin osallistuvat evankelis-luterilaiseen uskonnonopetuksen oppilaat sekä vanhempien niin halutessa myös muiden katsomusaineiden oppilaat. Seurakunta maksaa Puijonsarven koulun oppilaiden yhteiskuljetuksen.

Yhdessä maailmassa –lähetysnäyttely 8-luokkalaisille

”Yhdessä maailmassa” on Suomen Lähetysseuran oppimispeli 8-luokkalaisille. Peli haastaa pohtimaan vastuuta maailman kehityksestä. Pelaajat etenevät tekemällä valintoja, joilla kehityksen suunta ratkeaa. Samalla pohditaan sitä, millainen on unelmien maailma ja mitä sen rakentamiseen tarvitaan. Peli kestää yhden oppitunnin verran. Yhdessä maailmassa –näyttelyn sisältö nousee maantiedon opetussuunnitelmasta ja liittyy globaalikasvatukseen sekä kansainväliseen vastuuseen.

Oppituntivierailut

Seurakunnan työntekijät vierailevat pyydettyinä kouluilla sekä uskonnon että muiden oppiaineiden tunneilla. Vierailujen ajankohdat sovitaan vuosittain erikseen. Myös sisältö sovitaan tapauskohtaisesti, mutta aina OPS:aan perustuen. Esimerkiksi pappi voi käydä kertomassa papin työstä tai kanttori omasta työstään muiden ammatinharjoittajien rinnalla. Tällöin oppitunti sopii kaikille katsomusopetuksesta riippumatta. Uskonnonopetukseen liittyviä asioita seurakunnan työntekijä voi olla mukana opettamassa ev.lut. uskonnon tunnilla esim. lähetystyöstä ja mahdollisuuksien mukaan oman seurakunnan nimikkolähetit voivat tehdä vierailun 6. luokille, joiden uskontotuntien sisältöön se kuuluu.

Koulukonsertit

Kuopion seurakuntien yhteinen nuorisotyö järjestää konserttikiertueita Kuopion eri kouluissa. Puijon seurakunnan alueella konsertit toteutuvat usein vuorovuosin ala- ja yläkoulun oppilaille. Konserttien teema liittyy ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin tai kirkollisiin aiheisiin ja esiintyjät niissä vaihtelevat. Konsertin ohjelmisto määrittelee sen, osallistuvatko konserttiin kaikki vai pelkästään evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen oppilaat vai myös muiden katsomusaineiden oppilaat. Seurakunta tiedottaa kouluja konsertin sisällöstä hyvissä ajoin.

Päivänavaukset keskusradiossa

Kirkkovuoden tai ajankohtaisen aiheen mukainen. Päivänavaus pidetään keskusradiossa ja on kestoaltaan noin 5 minuuttia. Päivänavaus ei sisällä uskonnonharjoittamista, esim. rukousta.

II Perinteiset juhlat

Toisessa korissa olevat tapahtumat liittyvät kouluvuoden taitekohtiin, esimerkiksi jouluihin ja kevätjuhliin. Seurakunnan edustaja voi olla koulun tilaisuudessa vieraana ja tuoda seurakunnan tervehdyksen. Tilaisuudet eivät sisällä uskonnonharjoittamista, vaikka niissä saatetaan koulujen opetussuunnitelmien mukaisesti laulaa yksittäisiä suomalaisen kulttuuriperimään kuuluvia virsiä. Seurakunnan edustaja vastaa siitä, että hänen tervehdyksensä on suunnattu kaikille läsnäolijoille katsomuksesta riippumatta.

Tähän koriin kuuluvia yhteistyömuotoja Puijon seurakunnassa ovat:

Musiikkiluokkien konsertit Puijon kirkossa

Rajalan musiikkiluokat voivat järjestää konsertin kirkossa. Puijon seurakunta tarjoaa kirkkosalin konserttipaikaksi, mikäli ohjelmisto on kirkkotilaan sopivaa.

Kun koulu järjestää konsertin kirkkotilassa, seurakunnan edustaja tuo tilaisuuteen tervehdyksen. Kuten kaikissa tähän koriin kuuluvissa yhteistyömuodoissa, puhuja vastaa siitä, että hänen tervehdyksensä on suunnattu kaikille läsnäolijoille katsomuksesta riippumatta.

Kirkkotilan vuokranmaksusta koulujen konserttien kohdalla on Kuopion seurakunnissa erilaisia käytäntöjä. Vuokra voidaan maksaa rahallisesti, jolloin kirkkoherran päätöksellä koulut voivat saada vuokranmaksusta yhteistyökumppaneille tarjottavan alennuksen. Vuokranmaksu voidaan hoitaa myös siten, että joku tai jotkin koulun musiikkiluokista käyvät esiintymässä seurakunnan jumalanpalveluksessa tai muussa tilaisuudessa yhdessä opettajansa kanssa. Vuokranmaksusta sovitaan seurakunnan kanssa kirkkotilaa varattaessa.

Seurakunnan edustajan tervehdys koulujen juhlissa

Puijon seurakunnan edustajan puhe koulun juhlassa.

III Uskonnolliset tilaisuudet

Kolmannessa korissa olevat tilaisuudet ovat uskonnonharjoittamista positiivisen uskonnonvapauden nojalla. Peruskouluikäisen lapsen osallistumisesta päättää aina huoltaja. Näin ollen lapsi itse ei voi päättää, mihin uskonnollisiin tilaisuuksiin hän osallistuu. Koulu kysyy huoltajilta, osallistuuko oppilas koulussa järjestettäviin uskonnollisiin tilaisuuksiin.

Uskonnollisista tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin. Koulu järjestää toisen mielekkään vaihtoehdon niille oppilaille, jotka eivät näihin tilaisuuksiin osallistu.

Koulukirkot ja virsitunnit

Puijon seurakunta tarjoaa kouluille kolme koululaisjumalanpalvelusta vuodessa: syys-, joulu- ja kevätkirkon. Nämä sovitaan lukukausittain järjestettävässä koulujen ja seurakunnan yhteistyöpalaverissa, ns. yhdysopettajien kokouksessa. Koululaisjumalanpalvelukset järjestetään joko Puijon kirkossa tai koulujen saleissa. Jumalanpalvelukset suunnitellaan yhdessä 4-luokkalaisten kanssa. Suunnittelu voi tapahtua joko koululla tai kirkon tiloissa. Ennen jumalanpalveluksia kanttorit voivat käydä kouluilla opettamassa jumalanpalveluksissa laulettavia virsiä. Yhteistyö 4-luokkalaisten kanssa voidaan toteuttaa myös muussa kuin koulukirkossa, esim. kymppisynttarien perhemessussa.

Päivänavaukset salissa

Puijon seurakunta pitää Puijonsarven, Länsi-Puijon, Rajalan ja Paloahon kouluilla päivänavauksia noin neljän viikon välein salissa. Päivänavausten määrä sovitaan yhdysopettajien kokouksessa. Sisällöltään päivänavaukset käsittelevät muun muassa kirkkovuotta, kristinuskon perusteemoja ja lähimmäisenä elämistä. Päivänavaukset salissa kestävät noin 10 minuuttia.

Adventti- ja pääsiäishartaudet

Ennen ensimmäistä adventtisunnuntaita ja pääsiäistä kouluilla järjestetään adventtihartaus salissa. Sen kesto on hieman normaalia päivänavausta pidempi, noin 25 minuuttia.

IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Neljännessä korissa oleva yhteistyö on tarkoitettu koko koulu yhteisön hyväksi. Seurakunta on tukemassa koulujen yhteisöllisyyttä ja tekee ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä. Tilaisuudet eivät sisällä uskonnonharjoittamista vaan soveltuvat kaikille katsomuksesta riippumatta.

Seurakunta mukana luokkien ryhmätyksissä

Lukuvuosien aikana koulut järjestävät oppilailleen erilaisia ryhmäytyksiä luokkahengen luomiseksi. Tällainen on esimerkiksi 7-luokkalaisten ryhmäytys, jossa seurakunta on mukana järjestämällä ohjelmaa ja tarjoamalla tilat. 7-luokkalaisten ryhmäytys tapahtuu elokuun loppupuolella. Tarvittaessa koulu voi pyytää seurakunnalta tukea myös muiden luokkien ryhmäytyksiin.

Tukioppilaskoulutus

Yläkouluilla on tukioppilastoimintaa. Tukioppilaat saavat koulutuksen myötä valmiuksia yksinäisen oppilaan kohtaamiseen sekä kummiluokka- ja välituntitoiminnan ohjaamiseen. Seurakunta on mukana jakamassa koulutusvastuuta järjestämällä osan koulutuksista seurakunnan tiloissa. Seurakunta osallistuu tukioppilastoimintaan koulujen toiveiden ja seurakunnan resurssien mukaisesti.

Rippikouluinfot

Syys-lokakuussa yläkouluilla käydään pitämässä 8-luokkalaisille infot rippikouluun ilmoittautumisesta. Tilaisuudet järjestetään joko luokkakohtaisesti tai salissa koko ikäryhmälle kerrallaan osana uskonnonopetusta. Kuten rippikouluihin, myös rippikouluinfoihin ovat tervetulleita kaikki katsomuksesta riippumatta huoltajan luvalla.

Kerhot ja toimintaesitteiden jakaminen

Seurakunta järjestää viikoittain useita alakouluikäisten kerhoja. Kerhot toteutuvat sekä osana koululaisten iltapäivätoimintaa että ilta-aikoihin sijoittuvana harrastuksena. Tyypillisiä kerhoja ovat kokkikerhot, liikuntakerhot, monitoimikerhot ja lapsikuorot. Osa näistä kerhoista pidetään koulujen tiloissa. Kerhot ovat maksuttomia ja eikä uskontokuntaa kysellä. Jokaiseen kerhoon sisältyy pieni hartaushetki, joka sisältää esimerkiksi pienen tarinan ja rukouksen. Kerhojen tarkoituksena on tukea lasten kasvua ja sosiaalisia taitoja sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Kerhot ovat yksi harrastus muiden joukossa. Esitteitä kerhoista jaetaan kouluissa niille oppilaille, jotka esitteen haluavat.

Opettajien Hiljaisuuden leiri

Erikseen sovittuina aikoina Kuopion seurakunnat järjestävät opettajille Hiljaisuuden leirejä. Leirit järjestetään seurakunnan leirikeskuksessa ja niiden tarkoituksena on tukea opettajien työssä jaksamista. Leirien ohjelma suunnitellaan osallistujien kanssa yhdessä. Usein ne sisältävät lepoa, keskusteluja ja yhteistä tekemistä. Leirit pyritään järjestämään kouluajojen ulkopuolella.

Tuki kriisitilanteissa

Seurakunta tukee kouluja erilaisissa kriisitilanteissa, esimerkiksi onnettomuuden tapahduttua. Kullakin koululla on oma kriisisuunnitelma, johon nimetään seurakunnan työntekijä yhteyshenkilöksi. Seurakunta tukee kouluja kriisitilanteissa etukäteen sovitulla tavalla.

Luonnos 270818/jm/ng